

Kroj

Elkroj

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE
„E L K R O J“ MOZIRJE

Številka 2
Leto 1983

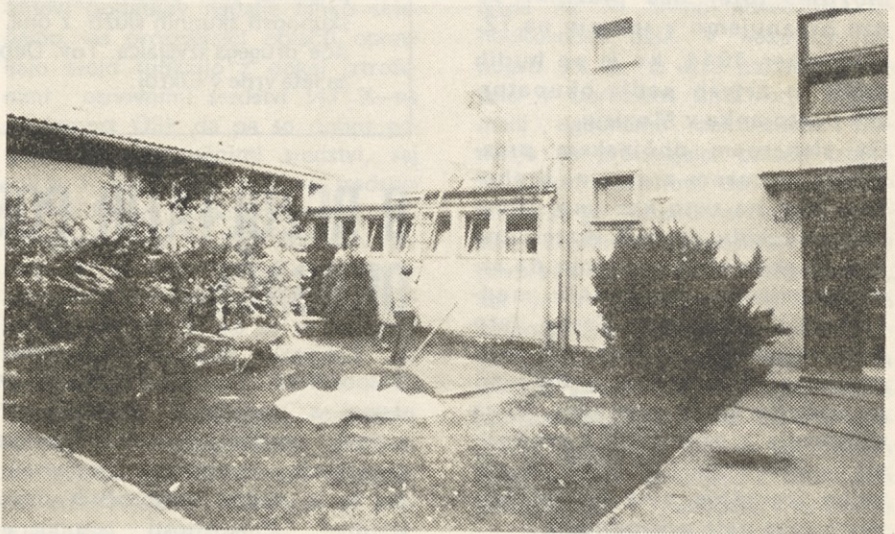
Glavni urednik: Vida Skok
Naklada: 720 izvodov
Tisk: Grafika Prevalje
S sklepom št. 421-1/72 z dne 13. 1. 1977
oproščeno plačila prometnega davka.

PEREČI PROBLEMI NA PODROČJU INVESTIRANJA

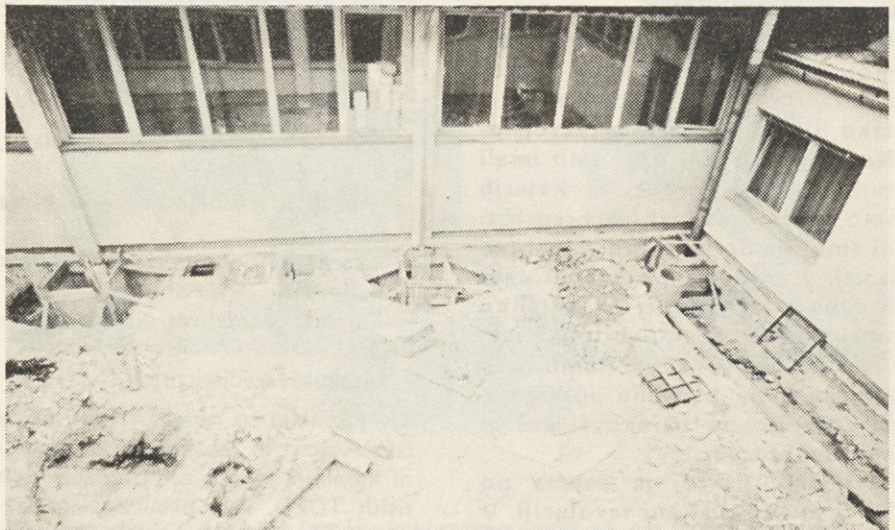
Investicijska dejavnost se v letošnjem letu ne odvija v skladu z načrtovanimi investicijami, katere smo predvideli v letnem načrtu. Poleg nabave nekaterih osnovnih sredstev (dva kombija, delovni stroji in drugo) smo zaenkrat prijavili in zagotovili sredstva pri službi družbenega knjigovodstva za naslednje investicije:

- adaptacija in dozidava obrata v Lučah,
- dozidava atrijev med staro poslovno stavbo in skladišči,
- izdelava nadstreška pri iztovarjanju surovin.

Najvažnejša investicija pri TOZD Konfekcija Mozirje pa je v letošnjem letu vsekakor napeljava toplovoda iz sosednjega Glina, od koder bomo dobivali tehnološko paro in paro za ogrevanje prostorov. Zadnji predpisi, ki regulirajo in urejajo investicijsko porabo pa so vse nadaljnje investiranje v naši delovni organizaciji postavili v zelo neugoden položaj. Ti predpisi namreč zahtevajo, da mora sleherna delovna organizacija najprej uskladiti razmerje med sredstvi in njihovimi viri, šele nato lahko pristopi k investiranju, bodisi k nabavi osnovnih sredstev, bodisi k izgradnji gradbenih in drugih objektov. Zaradi neoptimalnega angažiranja poslovnih sredstev v zalogah reprodukcijskega materiala in zalogah nedokončane proizvodnje je to razmerje izrazito negativno, kar pomeni, da viri (poslovni sklad in

Včasih se nam zahoče, da bi priskočili na pomoč, samo da bi bilo delo prej končano.

Težko pričakovana dela "na atrijih" so se vendarle začela.

kreditu) ne pokrivajo sredstev (osnovnih in obratnih). Negativno razmerje nastopa pri obeh tozdih.

Glede na to, da je od izgradnje toplovoda v veliki meri odvisna celotna proizvodnja v TOZD Konfekcija Mozirje in s tem seveda tudi načrtovani izvoz, pričakujemo, da bomo s pomočjo gospodarske zbornice in poslovnega združenja uspeli pridobiti soglasje za izvedbo tako pomembne investicije kot je napeljava toplovoda z opremo.

Peter Širko

NAŠ PRAZNIK

12. september je praznik občine Mozirje, torej naš praznik. Ta dan praznujemo v spomin na 12. september 1944, ko je po hudih bojih in žrtvah padla okupatorska postojanka v Mozirju.

Ob slehernem občinskem prazniku s ponosom zremo na prehojeno pot, na tisto kar smo ustvarili v pogledu razvoja materialne baze, kakor tudi v razvoju na samoupravljanju zasnovanih medčloveških odnosov. Vsako leto smo bogatejši za nove m² cest, stanovanj, šol, tovarn, prihajamo pa tudi do novih spoznanj. Nova spoznanja v primerjavi s prejšnjimi in izkušnjami iz NOB in po vojne izgradnje nam lajšajo trasirati pota naše prihodnosti.

V povojni izgradnji naše domovine pa tudi naše občine smo brez dvoma dosegli velike uspehe tako v razvoju materialne baze kakor tudi v razvoju socialističnih samoupravnih odnosov. Le redkokatera dežela se lahko ponaša s tako hitrim družbenim razvojem. Na svoji razvojni poti smo imeli tudi številne težave, iz katerih smo vedno našli izhod. Prepričani smo, da bo tako tudi v prihodnosti. Kadrovske potenciali naše družbe se krepijo, iz česar lahko sklepamo, da bomo hitreje razreševali težave, hitreje bomo našli odgovore na bistvena vprašanja, ki nam jih bo narekoval čas in družbeni razvoj.

Tudi DO Elkroj je rojena po NOB in socialistični revoluciji. V svojem razvoju smo veliko dosegli. 30 let razvoja pomeni za člo-

veka posameznika veliko, za razvoj kolektiva ali družbe pa je to kratka doba, saj mora živeti tudi potem, ko mnogih ustvarjalcev ni več. V Elkroj-u smo si ustvarili solidno materialno in kadrovsko osnovo za nadaljni razvoj. Nič slabega ne vidimo v tem, če z doseženim nismo zadovoljni. Tudi zmerno nezadovoljstvo je lahko faktor, ki nas sili naprej. Vendar pa moramo trezno ocenjevati. Moramo se primerjati z okoliškimi OZD, z OZD v svoji panogi in ne nazadnje upošte-

vati družbeni trenutek, prisluhniti tudi družbenim potrebam. Delež Elkroj-a v družbenem proizvodu občine, številu zaposlenih in izvozu občine se povečuje. To so pomembni pokazatelji razvoja delovne organizacije.

Prepričani smo, da bomo ob ugodnih rezultatih poslovanja in razvoja uspeli še naprej razvijati primerne na samoupravljanju zasnovane medčloveške odnose. To je naš dolg do 12. septembra, praznika občine Mozirje.

Skupščina občine Velenje je s sklepom z dne 12. 7. 1983 imenovala Staneta Debevca, pravnika, vodjo komercialnega sektorja Elkroja, v začasni kolegijski poslovodni organ Gorenja – delovne organizacije PROMET – SERVIS za dobo enega leta. Tov. Debec bo v času, ko bo delal v Gorenju, prejemal osebni dohodek v Gorenju, prav tako tudi tam koristil letni dopust, medtem, ko bo ostal v delovnem razmerju pri Elkroju. En dan v tednu bo delal za Elkroj in za ta čas pri nas prejemal tudi osebni dohodek. Po sklepu delavskega sveta Delovne skupnosti skupnih služb z dne, 12. 9. 1983 se za ta dela in naloge pošče drugega izvajalca. Tov. Debec je zagotovil, da se po preteku enega leta vrne v Elkroj.

O REZULTATIH POSLOVANJA NEKOLIKO DRUGAČE

Gospodarska zbornica Slovenije je skupaj s poslovnimi združenji pripravila enotno metodologijo za spremljanje rezultatov poslovanja, da bi v okviru dolgoročnih ciljev krepitve učinkovitosti gospodarjenja pravočasno odkrivali in odpravljali motnje v gospodarjenju posameznih delovnih organizacij, tako preprečili nastajanje izgub ter se lahko primerjali z najbolj učinkovitimi OZD v posamezni podskupini dejavnosti.

Metodologija zajema 20 kazalnikov, ki so razvrščeni v 4 skupine:

- kazalniki uspešnosti poslovanja (štirje)
- kazalniki gospodarskih razmer (osem)
- kazalniki razdelitve dohodka (štirje)
- kazalniki razvoja (štirje)

Ti kazalniki so nadalje razdeljeni na izločevalne in analitične. Izločevalni kazalniki služijo za izločanje vseh tistih TOZD, ki v proučevanem razdobju niso dosegle dogovorjene minimalne ravni poslovnega rezultata,

tako imenovane mejne vrednosti kazalnika, na ključnih področjih poslovanja. Mejna vrednost kazalnika je za določeno razliko, ki jo določimo s konstanto, zmanjšana povprečna vrednost kazalnika v podskupini dejavnosti. Mejna vrednost kazalnika za leto 1982 je za vse gospodarstvo enotna in znaša 33,3 % več kot je najmanjša vrednost določenega kazalnika v podskupini dejavnosti.

Torej je OZD, ki ne dosega za tretino boljšega rezultata na ključnih področjih poslovanja od najslabšega v podskupini dejavnosti, izločena in tretirana kot OZD z motnjami. Analitični kazalniki služijo za potrebe analiz, torej za oblikovanje popolne slike o doseženi uspešnosti določene OZD.

Zanimivo je, da je bilo po podatkih za leto 1982 od 3312 OZD izločenih vsaj po enem izločilnem kazalniku (od šestih) 1533 OZD. Torej lahko kar za 45,3 % TOZD trdimo, da so poslovale z motnjami, oziroma od 510 DO s področja gospodarstva jih je samo 109, ki niso ime-

le TOZD s slabimi poslovnimi rezultati in nekaterih ključnih področjih poslovanja. Gledano po panogah oziroma splošnih združenjih ugotovimo največji % izločenih OZD v splošnem združenju komunalnega in stanovanjskega gospodarstva (63,6 %), takoj na 2. mestu pa je splošno združenje tekstilne industrije, kjer je od 164 članic izločena 101 članica ali 61,6 %, medtem ko poslujejo z najmanj motnjami v gozdarstvu (izločenih le 18,2 % članic).

Zanimiva je tudi ugotovitev, da je bilo največ OZD (18,1 %) izločenih po kazalniku akumulativnosti dela (akumulacija/delavca) in po kazalniku akumulativnosti lastnih sredstev (akumulacija neto/poslovni sklad), 23,1 %, takoj na naslednjih mestih pa je izločitev zaradi slabe dohodkovnosti dela (20,8 %), ekonomičnosti poslovanja (19,5 %), prav toliko OZD pa je izločenih tudi po kazalniku delavčevega dohodka, kar pomeni, da so v 19,5 % OZD gospodarstva delavci dobili manj sredstev iz naslova osebnih dohodkov in sredstev skupne porabe kot znaša minimalna raven (mejna vrednost) delavčevega dohodka za posamezno panogo.

Poleg tega velja omeniti, da ima največ OZD (18,3 %) motnje kar pri 4 – 6 kazalnikih in da ima samo 2,6 % OZD šibko točko samo na enem področju poslovanja. To kaže na to, da so se s takim pristopom analiziranja poslovanja pokazale težave in slabosti tudi pri OZD, ki so doslej veljale za uspešne ali celo nadpovprečne.

Na splošno bi lahko rekli, da se kažejo pozitivne tendence pri ugotavljanju uspešnosti poslovanja v gospodarstvu SRS samo z vidika proizvodnosti, medtem ko beležimo negativne trende gledano z vidika ekonomičnosti in rentabilnosti poslovanja. Slabi so tudi kazalci gospodarskih razmer, v katerih so OZD poslovale. Predvsem velja to za manjšo učinkovitost poslovnih sredstev, ki pa so posledica izrabljenosti osnovnih sredstev (beležimo več kot 50 %—no odpisanost OS) in slabšega gospodarjenja s finančnimi sredstvi, saj so se obratna sredstva obračala počasneje kot leto poprej, povišali pa so se tudi stroški finansiranja. Poslabšale so se tudi tržne razmere, saj se delež dohodka v celotnem prihodku v primerjavi s predhodnim obdobjem zmanjšuje. Prav tako se kaže

ob sicer za 7 % večji finančni varnosti (večji delež lastnih virov sredstev v poslovnih sredstvih) še vedno prevelika odvisnost od zunanjih virov finansiranja in zmanjševanje akumulativne sposobnosti poslovanja, predvsem na račun povečanih osebnih dohodkov in sredstev skupne porabe. Med vzroki za slabšo dohodkovnost, ekonomičnost in akumulativnost pa je tudi spremenjen obračun amortizacije v preteklem letu.

Za proizvodnjo oblačil v SRS lahko trdimo, da se je dohodkovnost dela v primerjavi s predhodnim letom povečala za 35 %, vendar predvsem na račun boljše strukture proizvodnje, saj se je proizvodnost dela (merjena z indeksom fizičnega obsega proizvodnje 82/81 : indeks št. zaposlenih 82/81) v primerjavi s preteklim letom zmanjšala za 1 %. Donosnost poslovnih sredstev je ostala nespremenjena, medtem ko se je ekonomičnost izboljšala za 2 %. Na osnovi podatkov nadalje lahko sklepamo, da proizvajalci oblačil opravljajo svojo funkcijo z dokaj iztrošenimi osnovnimi sredstvi (41 %—na odpisanost OS), da pa so dobro gospodarili s finančnimi sredstvi, saj so se v letu 1982 obratna sredstva za 4 % hitreje obračala kot leto prej, izboljšala pa se je tudi finančna varnost, to je delež lastnih sredstev v poslovnih sredstvih, za 12 %. Močno, kar za 20 % pa so se povečali stroški finansiranja, predvsem zaradi visokih obrestí.

Ugotavljamo tudi, da omenjeni ugodni trendi uspešnosti poslovanja izvirajo tudi iz razmeroma ugodnih tržnih razmer, v katerih so pro-

izvajalci konfekcije poslovali, saj se dohodkovnost prihodkov, torej delež dohodka v celotnem prihodku, povečuje pa se tudi delež skupnega prihodka v CP, kar kaže na nadaljnjo krepitev dohodkovnih odnosov. Delež izvoza v CP (upoštevani je ves plačani izvoz) je s 17,8 % za 7 % večji kot v predhodnem letu, vendar je prav ta kazalec tisti, ki je potisnil pod dogovorjeno mejno vrednost kazalca največ, kar 23 OZD. Precej OZD (14) ne dosega tudi dogovorjene vrednosti družbene akumulativnosti, ki pa je sicer v porastu.

Ob kazalcih delitve dohodka lahko rečemo, da se je delitveno razmerje v čistem dohodku med akumulacijo in celotnim delavčevim dohodkom poslabšalo na račun akumulacije, kar pomeni, da so OZD namenjale večjo pozornost delitvi sredstev za OD in SSP kot pa za razširitev materialne podlage za delo. Celotni delavčev dohodek se je tako povečal za 31 %, kar pa je sprejemljivo glede na 35 %—no povečanje dohodkovnosti dela. V nekaterih panogah sta se ta dva kazalca gibala celo v obratnem sorazmerju. Kljub manj ugodnemu delitvenemu razmerju so proizvajalci oblačil izboljšali akumulativnost dela, poslabšala pa se je rentabilnost lastnih sredstev, čeprav se je poslovni sklad v povprečju povečeval po stopnji 22%, kar je v primerjavi s povprečjem gospodarstva SRS veliko. Poleg tega ugotavljamo, da se sicer visoka stopnja samofinansiranja materialne podlage dela (saj lahko OZD v povprečju povečanje OS in materialnih zalog v celoti pokrijejo z ustvarjeno akumulacijo) zmanjšuje, povečuje

Obrazi predstavnikov nemških firm so v bitki za izvoz postali del nas. Po nasmehu sodeč jim je v Elkroju lepo.

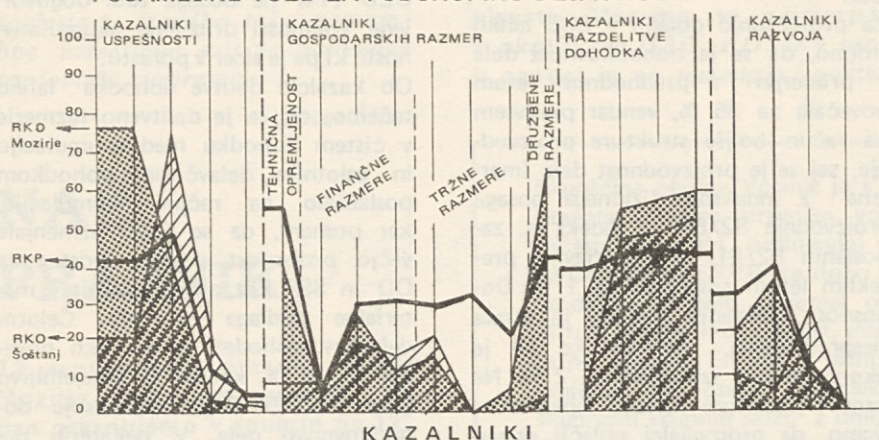
pa se investicijska sposobnost konfekcionarjev, saj sredstva za reprodukcijo tu predstavljajo 9-krat večjo vrednost kot v istem letu zapadla investicijska odplačila.

Na splošno lahko zaključimo, da se pri OZD, proizvajalkah konfekcije kažejo pozitivni trendi na vseh področjih poslovanja, razen pri tehnološki opremljenosti proizvodnje,

povečanju stroškov finansiranja ter v povečanem zadolževanju OZD, da pa le-te kljub nekoliko poslabšanem delitvenem razmerju ČD na OD in akumulacijo pospešujejo akumulativno in investicijsko sposobnost.

In kako izgleda poslovanje Elkroja skozi nov pristop analiziranja?

PONAZORITEV OBMOČJA ZAOSTAJANJA (OBM=RKO do RKP) POSAMEZNE TOZD ZA PODSKUPINO DEJAVNOSTI

	x1x	2	x3x	x4x	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	x16x	x17x	x18x	19	20	
RKP	41	49	11	5	55	6	29	30	29	31	21	41	38	42	43	42	31	38	12	0	
RKO																					
Moz.	77	42	3	2	41	6	27	11	15	0	7	64	30	54	56	57	21	35	9	0	
RKO																					
Šošt.	21	75	19	4	8	8	20	15	21	0	0	5	4	46	47	51	9	5	27	0	

Legenda:

OBM = območje zaostajanja TOZD za povprečjem podskupine dejavnosti in ponazarja notranje rezerve posamezne TOZD, v primerjavi z rezultati podskupine dejavnosti po posameznih področjih poslovanja

RKP = povprečje podskupine dejavnosti (proizvajalcev oblačil)

RKO = raven kazalnika za TOZD

Navpične črte diagrama predstavljajo posamezni od 20. kazalnikov.

Močnejše navpične črte predstavljajo izločevalne kazalnike, ki so obenem označeni tudi z zvezdicami ob zap. št. kazalnika (1,3,4,16,17 in 18).

Posamezni kazalniki pa predstavljajo:

Zap. št.

- x1x dohodkovnost dela
- 2 gibanje fizične produktivnosti dela
- x3x dohodkovnost poslovnih sredstev
- x4x gospodarnost poslovanja
- 5 neodpisanost OS
- 6 obračanje obratnih sredstev
- 7 mera stroškov finansiranja
- 8 finančna varnost
- 9 dohodkovnost prihodkov
- 10 udeležba skupnega prih. v CP
- 11 del CP, ustvarjen na tujem trgu
- 12 družbena akumulativnost
- 13 delitveno razmerje v ČD (OD:akum.)
- 14 Bruto OD na delavca
- 15 Neto OD na delavca
- x16x celotni delavčev dohodek
- x17x akumulativnost lastnih poslovnih sredstev
- x18x akumulativnost dela
- 19 stopnja samofinansiranja
- 20 investicijska sposobnost TOZD

Jasno sliko situacije nam pokaže gornji diagram. TOZD Mozirje (temna podlaga) dosega zelo ugodne rezultate na področju dohodkovnosti dela, kjer je znatno nad povprečjem podskupine dejavnosti (močnejša črta vzdolž diagrama), medtem ko je proizvodnost dela (merjena z indeksom proizvedenih komadov 82/81 na indeks povečanja števila zaposlenih) za 8 % nižja kot v letu 1981, posledica česar je pospešena usmeritev v izvoz in s tem proizvodnja zahtevnejših proizvodov, z daljšimi časi izdelave. Tudi z vidika rentabilnosti (kljub 15 % porastu) in ekonomičnosti (5 % porast) ne dosegamo povprečja podskupine dejavnosti. Najbolj kritična je prav dohodkovnost poslovnih sredstev (rentabilnost), kjer ne dosegamo niti dogovorjene minimalne ravni donosnosti, kar to TOZD „potiska“ med OZD z motnjami. Slabo dohodkovnost poslovnih sredstev omenjamo pri sleherni analizi poslovanja, vzrok temu pa so visoke zaloge repromateriala, ki se tako za TOZD Konfekcija Mozirje kot za TOZD Konfekcija Šoštanj vodijo pri TOZD Mozirje, medtem ko učinkiti TOZD Šoštanj niso zajeti v dohodku TOZD Mozirje. Vzporedno s tem pa lahko takoj omenimo, da so kazalci rentabilnosti ob polletju letos znatno ugodnejši, zato lahko realno pričakujemo, da bomo ob koncu leta prebili mejno vrednost dohodkovnosti poslovnih sredstev in da tako TOZD Mozirje ne bo več med OZD z motnjami pri poslovanju.

TOZD Šoštanj (črtano polje) se ob zmerni dohodkovnosti dela (nižja od povprečja, vendar presega mejno vrednost) lahko pohvali z visokim porastom proizvodnosti dela, kar pomeni, da se je fizični obseg proizvodnje v letu 1982 močno povečal v primerjavi z letom poprej, glede na skromen porast števila zaposlenih (merjeno indeksno). Tudi dohodkovnost poslovnih sredstev (evidentiranje zalog!) je z 28%—nim porastom nad povprečjem proizvajalcev oblačil. Skoraj na povprečju podskupine pa je TOZD Šoštanj tudi z vidika ekonomičnosti poslovanja, čeprav se je le-ta v primerjavi z letom 1981 zmanjšala za 8 % (dograjevanje dohodkovnih odnosov). TOZD Šoštanj torej na področju kazalcev uspešnosti poslovanja deluje brez motenj.

Pogled na drugo skupino kazalnikov pove, da sta bili nižja donosnost in slabša ekonomičnost TOZD od povprečja doseženi zaradi slab-

ših gospodarskih razmer, v katerih sta TOZD poslovali. Tako Elkroj posluje z že zelo iztrošenimi osnovnimi sredstvi (v TOZD Mozirje 53 % odpisanost OS, v TOZD Šoštanj že skoraj popolna, 91 % odpisanost OS), kar je kljub slabi tehnološki opremljenosti v panogi in podskupini dejavnosti, pod povprečjem. Poleg tega opazamo, vsaj pri TOZD Mozirje, poslabšanje finančnih razmer v primerjavi z letom prej, saj se obratna sredstva obračajo počasneje kot predhodno leto, povišali, za 8 %, pa so se tudi stroški finansiranja (visoke obresti). Opažamo tudi povečanje odvisnosti od tujih virov finansiranja, torej zmanjševanje deleža lastnih sredstev v angažiranih poslovnih sredstvih, kar predstavlja zmanjšanje finančne varnosti TOZD.

V TOZD Šoštanj se kažejo pozitivne tendence v gibanju finančnih razmer, saj so se obratna sredstva obračala mnogo hitreje kot predhodno leto, prihodki od obresti in tečajnih razlik pa so celo preseglji stroške finansiranja, izboljšala pa se je tudi finančna varnost TOZD. Kljub tem pozitivnim premikom pa TOZD še vedno ne dosega povprečnega nivoja podskupine na tem področju poslovanja. Kljub relativno slabim finančnim razmeram obe TOZD presegata dogovorjene mejne vrednosti rezultatov panoge.

TOZD sta poslovali tudi v ne preveč ugodnih tržnih razmerah, zlasti to velja za TOZD Šoštanj, kjer se je dohodkovnost prihodkov zmanjšala za 12 % v primerjavi z letom 1981 (dograjevanje dohodkovnih odnosov med TOZD), neznaten pa je tudi delež izvoza v celotnem prihodku, saj je ta TOZD v letu 1982 bitko za izvoz šele pričela. Ugodnejši so rezultati tržnih razmer za TOZD Mozirje, kjer sta se izboljšala kazalca tako dohodkovnosti prihodkov (za 12 %) kot izvoza (celotni plačani izvoz v CP za 30 %). Do- hodkovnost prihodkov je zelo odvisna od izbranega proizvodnega programa, ker pa je le-ta (vsaj za TOZD Mozirje, ki nastopa navzven kot prodajalec) v porastu, lahko ocenimo, da smo dobro izkoristili obstoječe tržne razmere. Tudi izvoz je v znatnem porastu, vendar bo potrebno storiti še veliko, da se bomo približali povprečnemu deležu izvoza v CP v podskupini dejavnosti, ki znaša 17,8 % (pri nas konec leta 82 1,88 % pri TOZD Šoštanj in 6,8 % pri TOZD Mozirje). Tako nobena TOZD ne dose-

Elkrojev parkirni prostor pred bencinsko krizo. Danes je le-ta zaradi težav z bencinom in urejenih pogodbenih avtobusnih prevozov znatno manj zaseden

ga mejne vrednosti tega kazalca, ki znaša 7,1 %, da pa bi se približali povprečju, bo potrebno poizkusiti tudi možnosti v klasičnem načinu konvertibilnega izvoza.

Zadnji kazalec v sklopu kazalcev gospodarskih razmer je kazalec družbene akumulativnosti, ki predstavlja družbene razmere, v katerih je posamezna OZD poslovala. Tu gre za to, kakšno je razmerje med razširjanjem materialne podlage za delo v najširšem družbenem smislu in dohodkom, ki ga je delavec prejel v določenem obdobju. Bolj kot absolutna vrednost je pri tem pomembno gibanje, smer tega kazalca, kajti iz leta v leto naj bi se rezultat nagibal v korist družbene akumulacije, ne osebnih dohodkov in drugih prejemkov delavcev. Pri TOZD Konfekcija Šoštanj beležimo slabšanje družbene akumulativnosti (zelo nizki osebni dohodki v preteklih letih), v letošnjem letu pa se je ta TOZD že toliko okrepila, da je lahko ob polletju namenila procentualno manj ČD za osebne dohodke, s tem pa se izboljšuje tudi družbena akumulativnost. Drugače je v TOZD Mozirje, ki je po tem kazalcu znatno nad povprečjem podskupine, povečuje pa se z letno stopnjo 10 %, kar pomeni da v Elkroju namenjamo veliko sredstev za razširitev materialne osnove dela v najširšem družbenem smislu.

Tretji sklop kazalcev predstavljajo kazalci razdelitve dohodka. To so kazalci gibanja osebnih dohodkov iz celotnega delavčevega dohodka. Že na prvi pogled nam diagram jasno pokaže položaj obeh TOZD.

Glede na višino OD in delavčevega dohodka na zaposlenega smo precej nad povprečjem podskupine. Slabše od povprečja je le delitveno razmerje med akumulacijo (brez pospešene amortizacije) in delavčevim dohodkom, ki se je poleg tega še znatno zmanjšalo v primerjavi z letom prej, kar je značilno za celotno naše gospodarstvo. Kljub temu je visok porast osebnih dohodkov glede na visoko dohodkovnost dela upravičen.

Zadnji, četrti sklop kazalcev kaže na razvoj OZD. Zaradi pomembnosti področja, ki ga ti kazalci obravnavajo, sta kar dva opredeljena kot izločilna kazalnika, ki nakazujeta OZD z motnjami pri poslovanju. To sta kazalca akumulativnosti poslovnih sredstev in akumulativnosti dela, po katerih je TOZD Šoštanj z zelo nizko akumulativnostjo razvrščen med TOZD z motnjami. Tudi TOZD Mozirje, ki sicer presegata dogovorjene mejne vrednosti, je pod povprečjem podskupine. Slabšo akumulativnost pa je pripisati tudi prelivu akumulacije v amortizacijo (novi zakon o amortizaciji OS v letu 1982). Vsekakor pa bo potrebno posvetiti akumulaciji večjo pozornost.

Pri TOZD Mozirje je opaziti tudi zmanjševanje stopnje samofinansiranja, kar pomeni, da je morala TOZD, ker ni ustvarila zadostne akumulacije, za 60 % povečanja osnove dela najeti ustrezne kredite. To je še en razlog več, da zasluži akumulacija pri delitvi dohodka večjo pozornost. Zadnji kazalec razvoja nam nakazuje tudi zmanjševanje investicijske sposob-

nosti, vendar pa bodo konec preteklega leta formirana sredstva za produkcijo zadoščala za v tem letu zapadla investicijska odplačila.

Če na kratko strnemo poglobljena razmišljanja o poslovanju obeh TOZD omenimo še enkrat, da TOZD Mozirje ne dosega dogovorjenih vrednosti kazalcev na področju dohodkovnosti poslovnih sredstev, ki jo obenem (ker je to izločilni kazalec) uvršča med OZD z motnjami, mejnih vrednosti pa ne dosega tudi na področju vključevanja v mednarodno delitev dela in na področju investicijske sposobnosti TOZD, medtem ko ima TOZD Šoštanj šibko točko kar na šestih področjih poslovanja, od tega na dveh ključnih (akumulativnost poslovnih sredstev in akumulativnost dela), ki jo uvrščata med OZD z motnjami. Večjo pozornost pa bo potrebno posvetiti tudi ostalim, z analitičnimi kazalci ugotovljenim nedoseganjem mejnih vrednosti. V tej TOZD in sicer na področju tehnične opremljenosti dela, izvoza in družbene akumulativnosti, izboljšati pa mora tudi razmerje delitve ČD na akumulacijo in osebne dohodke v prid akumulacije.

To so podatki gospodarjenja za leto 1982. Vse TOZD z motnjami naj bi pripravile ustrezne programe in izvedle ustrezne ukrepe za odpravo motenj na ključnih področjih gospodarjenja. Rezultati gospodarjenja za našo DO za 1. polletje 1983 kažejo zelo ugodne premike ravno na področjih, ki so v preteklih letih zaostajala. Tako se je znatno izboljšala dohodkovnost poslovnih sredstev, še bolj pa akumulativnost, posledica česar je tudi ugodnejše delitveno razmerje med akumulacijo in osebnimi dohodki. Zato lahko ob dobrem gospodarjenju tudi v 2. polovici leta z realnostjo pričakujemo, da konec leta ne bomo več med OZD z motnjami pri poslovanju. Krepitev materialne osnove dela pa nam tudi na dolgi rok omogoča primeren razvoj in s tem stimulatивно nagrajevanje po delu.

Vida Skok

ZAKAJ NADURNO DELO

V zadnjih treh mesecih se je v naši proizvodnji zelo povečala potreba po nadurnem delu in to v celem ciklusu proizvodnje od krojenja do končne kontrole. Tako je bilo v mesecu juniju opravljenih 6154 in avgusta 4778 nadur v proizvodnji. Ali bi se bili temu lahko izognili? Kje tiči vzrok za to?

Poskušajmo iz vseh okoliščin izluščiti nekaj najvažnejših.

Velik del nadurnega dela, kar 23% je bilo opravljenih v likalnici in kontroli. Če primerjamo povprečje števila nadur na delavca iz likalnice in kontrole s povprečjem v šivalnici, je le-to glede na manjše število delavcev precej večje (likalnica 64 ur/1 delavca, šivalnica pa 33 ur/1 del.).

Vsi vemo, da je trenutno največje ozko grlo v naši proizvodnji likalnica. Kapaciteta likalnice se zadnja leta ni večala, povečala pa se je kapaciteta šivalnice (Šoštanj A4), čas likanja zaradi občutljivih materialov in pa povečale so se zahteve o kvaliteti likanja. Tako je trenutno stanje takšno, da se v eni izmeni zlika okrog 1000 – 1200 hlač (včasih tudi manj), potrebno bi bilo pa okrog 1500. To kaže potrebo po tretji izmeni, ki pa je do sedaj iz socialnih razlogov še nismo uspeli realizirati. Ker v zadnjih razgovorih tuji partnerji izražajo veliko nezadovoljstvo glede stanja v naši likalnici, se bomo morali na naslednjo sezono temeljito pripraviti in izvesti eno od možnih variant:

1. Začeti s proizvodnjo v povečani likalnici s povečanim številom zaposlenih ter z dovodom pare iz Glina in priključitvijo novih likalnih strojev.
2. Če prva varianta še ne bo izpeljana, potem druge možnosti nimamo, kot uvedbo tretje izmene. Ni namreč mogoče stalno delati pod tako velikim psihičnim pritiskom, ob tolikih nadurah, z vsemi dodatnimi stroški, ki jih te vlečejo za sabo.

V likalnici je torej glavni vzrok za nadurno delo v premajhni kapaciteti. Tega za šivalnico ne moremo trditi. Zakaj torej nadure v šivalnici? Od strokovnega kolegija imenovana posebna komisija za proučitev vzrokov nadurnega dela, je prišla do naslednjih zaključkov:

1. Delovni nalogi za izvoz so precej bolj razdrobljeni kot za domače tržišče. To pomeni velike razlike od modela do modela, specifične zahteve v izdelavi glede na material, majhni delovni nalogi veliko število barv in velikosti – vse to ima svoj vpliv na storilnost.
2. Srečujemo se z zelo raznolikimi materiali, ki nam pogosto delajo velike preglavice. Veliko se bomo morali še izpopolniti v poznavanju materialov in iskanju načina obdelave za posamezne vrste.
3. Trdimo, da je kriterij kvalitete za izvoz drugačen – kdaj bomo preživeli to miselnost, da obstajata dva kriterija – za domače in tuje tržišče? Vse do takrat bo na storilnost delovala tudi nekakšna trema pred izvozom – nekako kar ne vemo, kako bi se nekih stvari lotili, ko se pojavi kakšen od vsakdanjih proizvodnih problemov pri izvoznem delovnem nalogu.
4. Kvaliteta šivanja še vedno ni zadovoljiva. Kar zaskrbljuje je podatek, da se dobra petina izdelkov vrača v popravilo. Ker se ne držimo principa, da se popravilo vrši (vsaj večje) izven delovnega časa, nam le-to vzame približno enega delavca na 50 ljudi, kar ni zanemarljivo. Treba bo težiti, da bo med vzroki za popravilo čim manj posledic naše malomarnosti in slabe organizacijske sposobnosti (zdaj to niso ravno redki pojavi). Za ilustracijo navajam podatke o vrnjenih komadih v popravilo za mesec avgust po skupinah:

Proizvod. skupina	Proizvedeni komadi	Število povratkov	%
A 1	6834	2178	32
A 2	5469	1257	23
A 3	6247	847	14
A 4	4204	2464	59
B 1	7065	1027	15
B 2	6407	727	11
B 3	5296	538	10
Šoštanj	12485	1955	16
	54007	10993	20

5. Rezervni konfekcionarji so večji del časa potegnjeni iz šivalnice v likalnico, da bi vsaj delno ublažili to ozko grlo. Seveda pa nam zato manjkajo na ozkih grlih v šivalnici.
6. Delovna disciplina se je v zadnjem času poslabšala – veliko je prekinitev dela. Če bi šli delati

posnetke stanja na delovnem mestu, bi ugotovili, da večini ne zadošča 10 minut časa za osebne potrebe, kolikor je v normi predvideno (poleg odmora). Videli bi, da se teh 10 minut porabi že ob enem pitju kave s kletom ob bifeju (verjetno še več). Če je to dvakrat na dan, pa poleg tega čas za opravljanje fizioloških potreb, pa začetek dela 5 – 10 minut po zvonjenju, odhod na malico 5 – 10 minut prej, čakanje na avtobusni postaji 5 – 10 minut pred zvonjenjem, pa to vse seštejemo, bomo dobili najmanj pol ure na dan izgubljene. Če to pretvorimo v procente, je to približno 7 % delovnega časa predvidenih 4,5 % (seveda ne za vse). Kako bomo to nadoknadili? Če na ta račun povečamo čas izdelave – kdo nam bo to plačal? Ali bi bilo to v duhu stabilizacije?

Bo ta problem rešila naša socialistična zavest, ali se bomo morali iti policaje?

7. Moramo se vprašati, kdo naj bo tisti, ki bo neposredno skrbel za to, da se bo delavec naučil pravilno izvajati operacije dela in kontroliral kvaliteto in količino proizvedenega? Če pogledamo naše pravilnike in opise delovnih nalog, bomo ugotovili, da je to pri nas normativno določeno, ne pa dovolj izvajano. Prvi, ki je odgovoren za delovno disciplino, je skupinovodja, za njim pa vodja proizvodnje; za pravilno priučevanje in kontrolno izvajanje operacij pa spet ta dva skupaj s tehnologom. Za slabo disciplino in nekvalitetno delo bodo torej v bodoče morali bolj poskrbeti navedeni delavci in tudi pogosteje disciplinsko odgovarjati za slabo izvajanje te svoje naloge. Če torej kateri od njih nima moči, da od podrejenih zahteva, kar zahtevati mora, naj pač sam odgovarja, dokler ne bo sprevidel, da mora delati drugače ali pa se izjasniti, da se ne čuti več sposobnega za izvajanje zadanih mu nalog.

8. Na tolikšne izpade vsekakor nismo smeli in nismo računali, ko se je planiral izvoz za to sezono. Če prištejemo še to, da so bili v večji meri zastopani težji artikli in materiali, kot je bilo pričakovati, da so tuji partnerji s pošiljanjem robe pogosto kasnili in da od svojih rokov ze-

lo neradi odstopajo in smo se zaradi bodočega sodelovanja in sankcij ob nespoštovanju rokov dolžni le-teh držati, potem mislim, da smo našli odgovor, zakaj so bile nadure potrebne. V bodoče bomo morali delati v nekaj smereh:

- izpeljati investicijo v likalnici in na paravodu
- zmanjšati izgube časa (zgoraj navedene) do najmanjše možne mere
- zaradi objektivnih izgub časa, na katere pa težje delujemo, pa malo manj ambiciozno planirati količine in roke za izvoz.

Ob velikih potrebah po devizah in pritisku družbe na povečanje obse-

ga izvoza pa tu seveda ne smemo delati prevelikega koraka nazaj, ampak raje napeti vse sile, da se izpeljeta prvi dve nalogi čim prej in čim bolje.

Za to sezono torej moramo zdržati ob takšnem tempu, kot smo ga zastavili, da ne bi na koncu pokvarili vsega efekta. Tudi v bodoče se čisto izogniti naduram ne bomo mogli, bomo pa ob skupni akciji v nakazani smeri morali občutno zmanjšati obseg nadur, povečati pa storilnost v rednem delovnem času. Ob tem samo še to, da se vsi skupaj malo ozrimo na naše sosede, v kakšnem položaju so in tako tudi oni zdaj morajo marsikatero uro prostega časa prebiti na delu.

POLLETNI REZULTATI PRESEGLI PRIČAKOVANJA

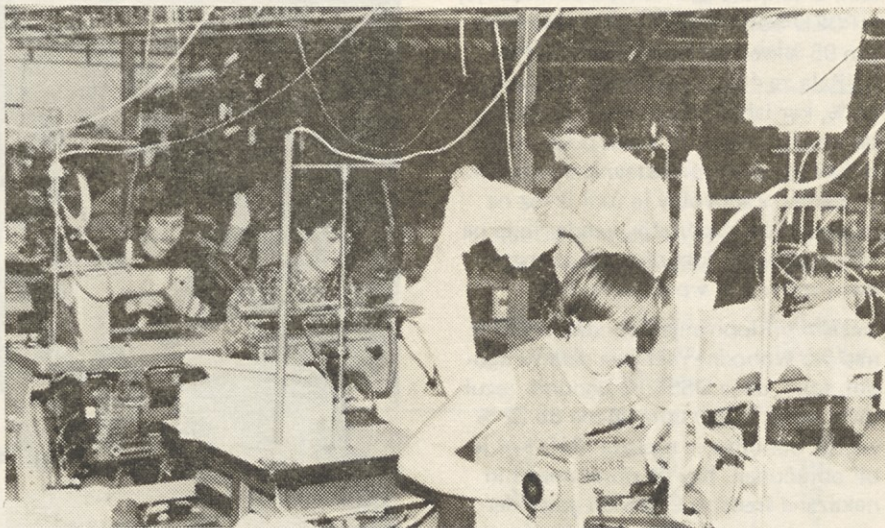
DO Elkroj Mozirje je v 1. polletju letosnjega leta dosegla za čase težke gospodarske situacije izredne rezultate, ki so posledica kvalitetnega dela daljšega obdobja.

Fizični obseg proizvodnje je dosežen 59 % v primerjavi s planom in je za 44 % večji kot v predhodnem obdobju. Zlasti povečan je obseg proizvodnje za domači trg, ki je dosežen že 65 % v primerjavi s planom. Velik delež ima proizvodnja pri kooperantih, ki predstavljajo kar 49 % vseh proizvedenih komadov v 1. polletju. Tudi izvoz, zlasti izvoz na konvertibilno področje poteka po načrtu.

Celotni prihodek DO znaša 707 milijonov din, kar znaša 57 % več kot v enakem obdobju lani in 56 % letnega pla-

na. Glavni del celotnega prihodka predstavlja proizvodnja za domači trg 69,9 %, plačani izvoz pa 10,1 % celotnega prihodka. Zelo pomembno je, da v zadnjem času beležimo izboljševanje tako ekonomičnosti kot rentabilnosti poslovanja, kjer v primerjavi z ostalimi konfeksionarij doslej nismo bili v zavirljivem položaju. Dohodek ob polletju predstavlja 35,7 % celotnega prihodka (lani 32,8 %, plan 34,2 %) in je za 71 % večji kot v enakem obdobju lani. K tako visokemu dohodku je precej pripomogla tudi relativno nizka neplačana realizacija.

Obveznosti iz dohodka se gibljejo v okvirih načrtovanih, saj so se na račun zmanjšanja stopenj določenih prispevkov znatno povišale nekatere druge ob-

Dobro delo prinaša tudi dobre rezultate

veznosti iz dohodka, predvsem obresti od kreditov.

Čisti dohodek znaša že 155 milijonov din in je za 90 % večji od čistega dohodka v lanskem 1. polletju. Zelo vzpodbudna je razporeditev čistega dohodka, saj smo lani večinoma le-tega, 70,4 %, porabili za izplačilo osebnih dohodkov, letos pa se je kljub stimulativnemu nagrajevanju porabilo za izplačila osebnih dohodkov le 51,3 % čistega dohodka, kar 37,5 % čistega dohodka (lani le 14,8 %) pa smo ob formiranju vseh skladov namenili za poslovni sklad, torej za razširjeno reprodukcijo, kar je v tem času še kako pomembno.

Osebnih dohodki so se v primerjavi s polletjem preteklega leta v masi povečali za 39 %. Velik del mase sredstev za OD (2,2 %) smo namenili za dopolnilno delo, ki se je vršilo zaradi potreb izvoza, prav tak % mase sredstev pa smo namenili tudi za bolezenske izostanke, ki so vrednostno za 61 % višji kot v enakem obdobju lani, njihov delež v strukturi OD pa se je povečal za 0,4 %.

Vsa ta nadomestila zmanjšujejo maso sredstev, namenjenih za boljšo stimulacijo rednega dela. Povprečni obračunani netto OD za 1. polletje znaša 16.012,— din in je za 25 % višji kot v enakem obdobju lani. Pri nagrajevanju je treba dosledno upoštevati določila dogovora o družbeni usmeritvi razporejanja dohodka, ki pa nam kljub dobrim rezultatom poslovanja in s tem ugodnim kvalitativnim kazalnikom uspešnosti omejuje višino sredstev za osebne dohodke (8. člen dogovora).

Vsi kazalniki uspešnosti poslovanja so ugodni, razen kazalca proizvodnosti dela; le-ta se je v primerjavi s preteklim letom (merjeno v dejansko ustvarjenih minutah na produktivnega delavca na dan) zmanjšala za 1 % v TOZD Mozirje, v TOZD Šoštanj pa je lanski nivo dosežen 95 %-no. Ekonomičnost se je izboljšala za 4 %, rentabilnost pa kar za 46 %, kar lahko označimo kot uspeh, saj smo se tako tudi v tem pogledu približali uspešnim predstavnicam konfekarjev. Zadovoljiv je tudi izvoz na konvertibilno področje, vendar le-ta na višino osebnih dohodkov letos znatno manj vpliva kot v preteklem letu.

Kazalci pridobivanja dohodka DSSS iz naslova svobodne menjave dela so ugodni, tako, da je DSSS ob ugodnih rezultatih obeh TOZD upravičena do 22 % višjega dohodka iz naslova SMD kot je bil obračunan. Ker pa obračunana in nakazana sredstva DSSS ob gospodarnem ravnanju s sredstvi zadoščajo za nemoteno poslovanje, se razlika upra-

vičenih sredstev ob polletju ne bo nakazovala, temveč se bo koristila po potrebi.

Stanje na področju koriščenja omejenih izdatkov se je z ukinitvijo aneksa k družbenemu dogovoru in s spremembo zveznega zakona sicer spustilo in bo potrebno tam, kjer se kažejo realne potrebe, pristopiti k rebalansu določenih omejenih stroškov, vsekakor pa bo potrebno tudi v bodoče s temi izdatki kar najbolj vestno ravnati.

Dobri rezultati v tako težkih gospodarskih razmerah dokazujejo, da se s težavami znamo spopadati, zato naj nam bo to vzpodbuda za še boljše delo v prihodnje. Tako lahko z optimizmom pričakujemo tudi drugi del obračunskega obdobja, zlasti še, ker je to dohodkovno močnejša sezona.

Plansko-analitsko-informat.
služba

IZPOLNJEVANJE NAČRTOV KONFEKCIJE ŠOŠTANJ

Izteka se že tretje leto, odkar smo delavci Konfekcije Šoštanj pričeli s proizvodnjo otroških, deklinskih in ženskih hlač.

Začetne težave pri uvajanju proizvodnje otroških hlač, kljub pomanjkanju tehnične opreme in znanja, smo odpravili. Uspelo nam je doseči kakovost in kasneje povečati produktivnost proizvodnje, ki je bila namenjena za domači

trg. Že v lanskem letu smo pričeli s proizvodnjo otroških hlač, ki so bile namenjene na nemški trg. Pri prvem naročilu smo se srečali in tudi spoprijeli z višjimi zahtevami glede kakovosti, kakor tudi s spoštovanjem terminov dobave.

V tem letu bomo namenili več kot 30 % razpoložljivih kapacitet za proizvodnjo ženskih hlač iz kakovostnih materialov. Vsa dosedanja prizadevanja so bila namenjena osvajanju tehnoloških posebnosti in doseganju zahtevane kakovosti.

Kljub zadnjim proizvodnim uspehom nas omenjene težave opozarjajo na kar najhitrejšo, produktivnejše obvladovanje delovnih operacij oziroma proizvodnje.

V ta namen nam je še kako potreben delovni elan, spoštovanje delovne discipline in boljša organiziranost skupin.

Samo na ta način bomo lahko zadovoljili potrebe domačih in tujih kupcev (kakovost, točna odprega) in pridobili nove. Če hočemo obvladati hitro rastoče življenjske stroške, so omenjeni cilji neobhodni.

Veliko let že delamo v izredno neugodnih razmerah, predvsem so to prostorske težave in težave glede opreme. Zato vsi z velikim pričakovanjem in zanimanjem spremljamo dela v zvezi z našo novo tovarno. Sedaj je v teku priprava dokumentacije, v začetku prihodnjega leta pa bomo, če bo vse tako kot je planirano, začeli z gradnjo objekta.

Za ilustracijo navajamo še nekaj številko o doseganju plana, ki smo si ga zastavili za letošnje leto:

Rezultati za prvih šest mesecev

Pravilen pristop zmanjšuje čas izdelave

- fizični obseg proizvodnje je za 6 % višji od načrtovanega
- dosežen dohodek je za 10 % višji od načrtovanega in kar za 49 % višji v primerjavi s preteklim letom
- v poslovni sklad smo namenili 7.014.385,59 din.

K dobrim rezultatom je vsekakor pripomoglo tudi izvenplansko delo (ob prostih sobotah).

Vodja TOZD Konfekcija Šoštanj:
Martin Presker

MILAN GABERC, OBČINSKI NAGRAJENEC ZA LETO 1983

Kot vsako leto so se tudi letos podeljevala občinska priznanja zasluženim delavcem v občini. Med kandidati, ki jih je komisija za izbor kandidatov predlagala zborom skupščine, je bil tudi tov. Gaberc, vodja TOZD Konfekcija Mozirje. Tov. Gaberc je prejel denarno nagrado za uspešno delo v DO Elkroj. Zborom skupščine je bila podana naslednja obrazložitev:

DO Elkroj je že več let ena najuspešnejših DO v občini, odlikujejo jo poslovni rezultati, ki se kažejo v visokem dohodku in njegovi vidni rasti, v nenehnem povečevanju akumulacije, v primerih OD ter v veliki rasti konvertibilnega izvoza. Za dosego takšnih rezultatov sta v veliki meri pripomogli dve največji Elkrojevi odliki:

- dobro organizirana, produktivno izpeljana, učinkovita in kakovostna proizvodnja
- dobro zasnovana in predvsem učinkovita komerciala

Za uspešno in produktivno organizirano proizvodnjo, ki dosega in vzdrži najstrožje kakovostne kriterije v svetovnem merilu je odločilno zaslužen vodja TOZD Konfekcija tov. Milan GABERC.

Tov. GABERC je od začetka industrijske proizvodnje hlač v Elkroju leta 1974 pa vse do danes tista oseba, ki je s svojim znanjem, pristojnostjo in neuničljivo voljo ter pogosto z nadpovprečnimi napori uspeval in dosegel v konkretni

praksi to kar si danes v času stabilizacije zastavljamo za cilj, ki ga še moramo po drugod doseči: Produktivno, racionalno dobro organizirano in kvalitetno proizvodnjo. Pri tem pa je zadržal ustrezno mero kritičnosti do lastnih slabosti in do izkoriščanja lastnih rezerv. To potrjuje, da je takšna naravnost v miselnosti, ključ do rešitev

v politiki naslonitve na lastne sile, ne pa da se uspavamo na trenutnih uspehih.

Tov. Gaberc je nagrado prejel na slavnostni seji skupščine občine na Rečici ob Savinji. V imenu kolektiva tov. Gabercu iskreno čestitamo in želimo, da bi mu bila prejeta nagrada vzpodbuda za še bolj zagnano in produktivno delo v prihodnje.

Varstvo pri delu v letu 1983

Nesreče pri delu nam še vedno "požro" dobršen del narodnega dohodka in "proizvajajo" delovne invalide. Pri tem pa se moramo zavedati, da so najhujša oblika nesreč poklicna obolenja in zdravstvene okvare, ki nastanejo v daljšem časovnem razdobju delavčevega dela, ne pa toliko poškodbe, ki se dogodijo momentalno na delovnih mestih, razen v primeru hujših nesreč.

Zaradi aktualne problematike nesreč pri delu, stabilizacije, ter varovanja zdravja in življenja delavcev je letos prvič v programu akcije NNNP zajeto tudi varstvo pri delu. S to akcijo želimo doseči boljše samozaščitno obveščeno delavcev, ter višjo stopnjo strokovnega in uspešnega dela strokovnih organov na tem področju, to je služb za varstvo pri delu.

V vsaki sredini, kjer težimo k boljšemu – varnejšemu delu moramo izhajati iz poglobljene analize nesreč pri delu v tej sredini. V Elkroju se je 1. 1982 zgodilo 19 nesreč pri delu, od tega 9 na poti na delo ali z dela in službenem potovanju.

V TOZD Konfekcija Mozirje je bilo 14 nesreč, v TOZD Konfekcija Šoštanj 4 in v DSSS 1 nesreča.

Vse nesreče so bile lažjega značaja, v

kolikor odštejem o prometne nesreče, ki so se zgodile na poti.

Analiza je pokazala, da se največ nesreč na delovnih mestih zgodi tam, kjer je nevarnost za nesreče in zdravstvene okvare večja, kar pokaže pravilnost opredelitve, da se za delavce na teh delovnih mestih zahtevajo strožji varnostni kriteriji.

Nekaj delovnih nesreč pa se dogodi zaradi neupoštevanja varstveno tehničnih ukrepov – predvsem v šivalnici.

Permanentno se pojavljajo poškodbe – urezi v krojilnici, čeprav je tračna žaga zavarovana po predpisih. Te vrste poškodbe se pojavljajo pri razrezu žepovine, ki je trša, k poškodbi pa običajno pripomore neoster nož in naglica. Takšna poškodba zahteva cca 5 dni bolniškega staleža, kar je v oddelku kot je krojilnica, ki je dostikrat ozko grlo, precejšnjega pomena in situacijo rešujemo z nadurami, ki pa niso v interesu delavca, kakor tudi ne DO in širše družbene skupnosti.

V letu 1984 se predvideva v okviru zdravstvenega zavarovanja še ena novost, to je, da bo DO sama krila vse stroške v zvezi z nesrečami pri delu, tako stroške zdravljenja, kakor tudi nadomestilo OD v času odsotnosti z dela, zaradi nesreče pri delu.

ŠTIPENDIJE

Elkroj Mozirje je za šolsko leto 1983/84 razpisal precej štipendij. Iz spodnje

tabele je razvidno, da se je povečal interes mladih za delo v konfekciji:

Zap. št.	Vrsta šole	Razpisane štipendije	Število prijav. štipen.	Podeljene štipendije.
I. TOZD KONFEKCIJA MOZIRJE				
	– konfektionar (2-letni)	20	20	19
	– konfektionar (3-leta)	10	28	12
	– finomehanik	1	3	1
	– elektronik	1	4	1

Zap. št.	Vrsta šole	Razpisane štipendije	Število prijav. štipend.	Podeljene štipendije
II. TOZD KONFEKCIJA ŠOŠTANJ				
	– konfekar (2-letni)	10	17	14
III. DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH SLUŽB				
	– srednja šola za računalništvo	2	4	2

Največ mladih se je prijavilo za 3-letno šolanje na konfekcijski šoli. Usmerili so se za proizvodni poklic, ker vidijo v tem poklicu največjo možnost za kasnejšo zaposlitev.

Še letošnje in prihodnje leto bodo predvidoma prišli na delo naši štipendisti naslednjih profilov:

– dipl. ekonomist	1
– konfekcijski inženir	2
– konfekcijski tehnik	2
– konfekar 2-letno šolanje	15
– finomehanik	1

Že letošnje jesen bo treba temeljito razmisliti, katere štipendije bomo razpisali v prihodnjem šolskem letu. Ugotovljamo, da bi potrebovali mlade fante, ki bi se usposobili za delo v konfekcijski stroki in bili pripravljene za delo na terenu pri kooperantih. Tudi glede štipendiranja na višjih in visokih šolah bi morali spregovoriti in naravnati štipendijsko politiko glede na naš prihodnji razvoj.

Marija Miklavc

KOMISIJA ZA VREDNOTENJE ZAHTEVNOSTI DELA PRED POMEMBNIMI NALOGAMI

Delavski svet DO je na seji z dne 14/6 –1983 imenoval člane komisije za VZD, za dobo 2 let.

Člani komisije so:

Štruel Zora – splošni sektor

Puncer Draga – FRS

Marovt Ela – komercialni sektor

Ferenčak Erika – TOZD K. Šoštanj

Hrastnik Martina – TOZD K. Mozirje, predsednik

Čopar Poldica – TOZD K. Mozirje

Supin Darinka – strokovni tajnik

Komisija je na svoji seji dne 9/9–1983 izdelala program dela, ki zajema naslednja področja:

1. Izdelava analize kriterijev za ugotavljanje zahtevnosti delovne naloge (VZD 1, VZD 2, FS). Kriteriji za ugotavljanje zahtevnosti so bili vpejani in sprejeti že pred leti. V letošnjem letu so s strokovnimi podlagami določene tudi teže posameznega kriterija, ki pa ne odstopajo od sistema, katerega uporabljamo v naši delovni organizaciji. Če hočemo, da bo sistem živel ga moramo dograjevati in tudi spremeniti, če je to potrebno. Zaradi tega bo komisija pregleдалa obstoječo metodologijo in v kolikor bo potrebno posvetiti fa-

ktorju sestavljenosti, ki ga po sedanjem sistemu prištevamo k analitični oceni. Komisija bo pripravila model preslikave analitične ocene v količnik zahtevnosti, ki bo temeljil na analitični oceni in ne na faktorju sestavljenosti tako kot do sedaj (FS predstavlja 2/3 multiplikatorja).

2. Člane komisije se zadalži, da v roku 1 meseca preverijo z vodji služb, skupin, oddelkov realno zasedenost (% potrebnega časa) na delovnih področjih. V kolikor bo potrebno se mora izdelati predlog za prerazporeditev delovnih nalog.
3. Komisija se mora sestati najmanj 1x mesečno.
4. Potrebno je zaostri odgovornost članov komisije (DS se predlaga, da se imenuje nov član komisije v kolikor 2x izostane iz neopravičenih razlogov, oz. 5x iz opravičenih).
5. Pritožbe na obstoječe vrednotenje morajo biti PISMENE, oddane v tajništvu za "KOMISIJO ZA VZD".
6. Zapisnik in sklepi morajo biti 8 dni po seji napisani in sklepi posredovani DS.

Supin Darinka

O DELU DISCIPLINSKE KOMISIJE

Disciplinska komisija Elkroj Mozirje je v letu 1983 obravnavala 10 zadev. Največ disciplinskih zahtev je bilo podanih zaradi neopravičenega izostajanja z dela (4), nato zaradi malomarnega opravljanja del in nalog (2), zaradi opravljanja dela pod vplivom alkohola (1), zaradi neprimerne odnosa do svojega vodje (1), zaradi tatvine (2).

Komisija je izrekla kršiteljem naslednje ukrepe:

- prenehanje delovnega razmerja v 4. primerih
- pogojno prenehanje delovnega razmerja za dobo enega leta v 2. primerih
- javni opomin v 3. primerih
- opomin v 1. primeru.

Delavci, ki jih je obravnavala disciplinska komisija, so menili, da je v delovni organizaciji več podobnih kršitev. Zato bo treba v prihodnje dosledneje obravnavati kršitve delovnih obveznosti tako v temeljnih organizacijah združenega dela kot v delovni skupnosti skupnih služb.

Delovna disciplina »povprečnega Jugoslovana«

Od 6 milijonov delavcev, kolikor jih je zaposlenih v Jugoslaviji, jih pride vsak dan na delo nekaj več kot 5 milijonov; 60.500 jih "čaka na delo" zaradi zastoja ali prekinitve dela, 165 tisoč delavcev preživlja državni praznik, 360 tisoč letni dopust, 270 tisoč jih je na bolniški (na katere v Jugoslaviji letno odpade domala 100 milijonov delovnih ur), 96 tisoč pa jih je "neplačano odsotnih." Ti podatki pričajo o tem, da je kar šestina (natanko ura in dvajset minut) delovnega dne "povprečnega Jugoslovana" zapolnjena z "nedelom" (nadaljnje pol ure pa je zajamčena malica). Če bi naprej proučevali izkoristek preostalega delovnega časa, bi dobili štiri-pet ur ...

Po Dr. Mirko Marković: Disciplina kot dejavnik delovne storilnosti v OZD ("Produktivnost" 3/82)

Fluktuacija v I. polletju 1983

PRIŠLI

TOZD Konfekcija Mozirje

1. Šumečnik Metka	4/1-1983	konfektionar
2. Kneževič Mladenka	10/1-1983	konfektionar
3. Majetič Dominik	14/1-1983	skl. delavec
4. Polak Tanja	17/1-1983	konfektionar
5. Hrastnik Jožica	1/3-1983	konfektionar
6. Komar Antonija	1/3-1983	konfektionar
7. Strmečki Darja	1/3-1983	prodajalka
8. Majcen Marjeta	1/3-1983	prodajalka
9. Burič Ljubica	21/3-1983	konfektionar
10. Sovinek Natalija	21/3-1983	konfektionar
11. Trbovšek Viktorija	21/3-1983	pripravnik
12. Krajnc Erika	1/4-1983	konfektionar
13. Vreš Anica	1/5-1983	administrator
14. Zavolovšek Cveta	1/5-1983	konfektionar
15. Fludernik Breda	4/5-1983	konfektionar
16. Krivec Vojko	19/5-1983	likalec
17. Moličnik Zdravko	25/5-1983	šofer
18. Vodeb Jože	25/5-1983	skl. delavec
19. Šemenc Marija	15/6-1983	likalec

DSSS

1. Abram Marta	15/3-1983	pripravnik
2. Žvipelj Marija	21/3-1983	snažilka
3. Tkalčič Boris	5/4-1983	pripravnik
4. Jurak Marjeta	5/5-1983	pom. kuharica
5. Hriberšek Metka	29/6-1983	kuharica

ODŠLI

TOZD Konfekcija Mozirje

1. Kolenc Darko	6/1-1983	pripravnik
2. Drobež Martin	6/1-1983	skl. delavec
3. Vertot Ivana	5/3-1983	konfektionar
4. Tajnšek Fanika	5/3-1983	konfektionar
5. Kričej Marija	11/3-1983	konfektionar
6. Remic Marjana	31/3-1983	administrator
7. Vratnik Dragica	31/3-1983	konfektionar
8. Krivec Jožica	13/4-1983	konfektionar
9. Pečnik Vera	30/4-1983	konfektionar
10. Budna Marinka	13/5-1983	konfektionar
11. Vreš Terezija	30/6-1983	konfektionar

TOZD Konfekcija Šoštanj

1. Miklavc Silvo	11/2-1983	konfektionar
2. Marič Kata	21/3-1983	konfektionar
3. Krumpačnik Marija	31/3-1983	konfektionar
4. Mežnar Janja	31/3-1983	konfektionar
5. Zagorc Marija	31/3-1983	konfektionar
6. Oštir Sonja	31/3-1983	konfektionar

Delovne akcije režijcev

V Elkroju si prizadevamo kar najbolj zmanjšati nepotrebne stroške in doseči čim boljše rezultate. Tako smo že letos drugič organizirali akcijo, v kateri sodelujejo režijski delavci. V prvi, v marcu letos, so le-ti zaradi kratkega roka izdelave pomagali "pakirati" hlače za izvoz

v NDR, druga, še širša in bolj odmevna pa je bila akcija čiščenja kupljenega bivšega kulturnega doma v Gornjem gradu in usposobitev le-tega za skladišče gotovih izdelkov. Pri delu (čiščenje, skladiščenje smučarskih hlač) je sodelovalo že več kot polovica delav-

cev DSSS in nekaj drugih režijcev TOZD prizadevamo pa si, da bodo ob podobnih akcijah prišli na vrsto VSI "pisarniški delavci" in se tako po svojih močeh vključili v stabilizacijska prizadevanja. Akcijo velja vsekakor pozdraviti, posebno še, ker fizično delo pomeni za neproizvodne delavce neke vrste sprostitev, za DO pa prihranek.

POGLED NAZAJ

POSLOVNO POROČILO

o poslovanju v podjetju "Krojaštvo-šiviljstvo Mozirje" za leto 1958

Delovni kolektiv kot celota, ki šteje 3 člane je to poročilo sestavil skupno, in ker nima svojega upravnega odbora podjetja je smatrati to poročilo tudi kot potrditev Zaključnega računa predlaganega za poslovno leto 1958.

Podjetje posluje že od 1. 1947. ter je vpisano v register DGP pri Okrož. gosp. sodišču v Celju pod št. Fi-480-54 od 5. 2. 1955. Za podjetje podpisujeta po dva člana kolektivno in sta oba registrirana pri pristojnem sodišču.

Predmet poslovanja podjetja je: Izdelovanje in popravilo moških in ženskih oblek, ter vseh del, ki spadajo v to stroko.

Podjetje skozi vse leto nima na razpolago ustreznega kadra t.j. šivilje, ter vsled tega ne izdeluje ženskih oblek.

Delni vzrok pa je tudi pomanjkanje šivalnih strojev, katere pa podjetje spričo pomanjkanja finančnih sredstev ne more nabaviti.

Ustvarjeni dohodek komaj služi za kritje najnujnejših izdatkov in za plačni sklad, ki pa je minimalen in pod povprečjem v Okrajnem merilu, kar bo v bodoče urediti in uskladiti.

Osnovna sredstva se vodijo na zato predpisanem registru, ter so vsa na licu mesta in tudi predpisano zavarovano pri pristojnem Drž. zavarovalnem zavodu v Celju, kot tudi zaloge blaga.

Družbene obveznosti ima podjetje predpisane v pavšalnem znesku, ter je odločba o tem izstavljena po Obč. LO Mozirje. Dajatve so v skladu z ustvarjenim prometom.

Osebnih dohodki se plačuje v urnih zneskih, razen za poslovodjo, ki ima mesečno plačo, a dajatve iz Naslova osebnih dohodkov so vplačane v pavšalnih zneskih, kot to predvideva Uredba.

Obveznosti napram družbi tako iz Naslova pavšala iz dohodka kot tudi iz osebnega dohodka so per 31. 12. 1958. v celoti plačane, in ni nikakršnih zaoznanj.

Vse postavke bilance so razvidne iz priložene sald bilance, ki služi mesto Zaključnega lista obr. 2., ker tega podjetja ne sestavlja, ker ne vodi poenoteno knjigovodstvo, temveč bazira knjigovodstvo na skrajšanem kontnem planu, ter vodi v amerik. žurnalu, kot je to bilo predpisano po OLO Šoštanj, ter od tedaj še ni bilo sprememb. Spričo nizkega prometa sam način vodenja knjigovodstva zadostuje.

Podjetje nima najetih niti investicijskih niti obratnih kreditov, pa tudi dobavitelji niso starejši od 15 dni t.j. fakture so redno poravnane.

Delovni kolektiv je seznanjen z sestavo in delitvijo dohodka za 1958. ter ga tem potem potrjuje.

Mozirje, dne 20. 3. 1959.

Delovni kolektiv

Rezultat

ankete o pričetku delovnega časa, opravljene na pobudo sindikata v TOZD Konfekcija Mozirje in DSSS Elkrój Mozirje. V anketi je sodelovalo 410 delavcev.

Za delo od 6. ure do 14. ure	
je	399 del.
Za delo od 7. ure do 15. ure	
je	11 del.
Skupaj:	410 del.

En delavec se ni opredelil in je navedel, da se naj pričetek delovnega časa uredi enotno za vso občino.

Ostale pripombe delavcev so naslednje:

- delovni čas uskladite z Glin Nazarje,
- delovni čas uskladite z ostalimi delovnimi organizacijami, oziroma v občini pred premikom ure na zimski čas,
- ne mislite samo na ugodje dopoldanske izmene, pomislite tudi na delavce, ki bi v drugem primeru morali biti v tovarni do enajstih zvečer,
- delovni čas naj bo "stalen" ne glede na zimsko ali letno računanje časa.

Iz gornjega je razvidno, da veliki večini delavcev bolj ustreza delovni čas od 6. do 14. ure kot pa od 7. do 15. ure. Vzrok za to je tudi dejstvo, da delamo v dveh izmenah in bi delavci v popoldanski izmeni morali delati do enajstih zvečer.

Že sami delavci so v anketi ugotavljali, da si delovni čas praktično ne moremo kar sami določiti, ker smo pač odvisni tudi od ostalih dejavnikov v kraju oziroma občini (skupni prevozi, otroško varstvo, zaposlitev zakoncev v drugih delovnih organizacijah). Torej bo treba delovni čas usklajevati tudi z našimi sosedi.

Priporočila s strani DPS so drugačna od želja delavcev, predlagajo namreč, da bi vsi začeli z delom ob 7. uri zjutraj.

Smatram, da bi bilo pri določitvi delov-

nega časa le treba upoštevati želje in potrebe večine delavcev, ker je določanje delovnega časa po zakonu samoupravna pravica delavcev.

SINDIKAT, POBUDNIK MNOGIH AKCIJ

Konec aprila se je v Delavskem domu v Nazarjah vršila letna konferenca OO ZSS Mozirje, na kateri smo poleg poročila o delu OS ZSS Mozirje v preteklem letu obravnavali tudi oceno družbeno-ekonomskih in družbenopolitičnih razmer v občini, podeljeni so bili srebrni znaki in priznanja zveze sindikatov nekaterim predstavnikom, ter OO ZSS na športnem področju v občini Mozirje. Za razpravo pa so predsedniki nekaterih OO ZS pripravili poročila o problemih, s katerimi se srečujejo njihove DO oziroma TOZD.

In kaj je občinski svet ZSS Mozirje v preteklem letu naredil?

Delo je potekalo po načrtu, čeprav so pri izvajanju plana naleteli tudi na slab odziv v nekaterih OO ZS, s čimer je bilo onemogočeno točno in realno posredovanje nekaterih podatkov (predvsem periodični obračuni in zaključni računi). Proti koncu leta pa so bile izvedene operativne naloge v sredinah, kjer dosega slabe poslovne rezultate. Največ aktivnosti je OO ZS posvetila DO Glin, DO Vez ter DSSS Ramo. V DO Glin so že konec lanskega leta zaključili z akcijo ocenjevanja vodilnih in poslovnih delavcev. Ta naloga je bila v začetku letošnjega leta zadana tudi OO ZS v ostalih DO oziroma TOZD. V mnogih DO nimajo oziroma imajo slabo izpeljano akcijo nagrajevanja po delu, saj so mnogi ostali le pri besedah.

In kje sindikati ne pridejo do izraza ter kje so največje težave?

- manjka nam znanja, obstoječega pa ne izkoriščamo dovolj
- svobodna menjava dela med TOZD in DSSS mnogokje ni zažvela
- kadrovska politika se vodi na pamet — kratkoročno
- v izvoz se ne usmerjamo vsi dovolj intenzivno
- vse preveč je posamičnih interesov, ki se izpostavljajo nad skupne
- dohodkovnih reprovrig, ki bi morale zaživeti, ni čutiti.

Na področju socialne politike in družbenega standarda je bilo ugotovljeno, da je socialna varnost delavcev z najnižjimi OD čedalje bolj vprašljiva, prav tako tudi zaposlovanje mladih delavcev. Čutiti tudi ni dela odborov za varstvo pri delu. Velja pa povedati, da le teh marsikje sploh nimajo.

Še vedno pa ni zaživel delegatski sistem, kot smo si ga predstavljali. Delegati so aktivni le v razpravah o stvareh, ki zadevajo neposredno njih.

In kako deluje naš sindikat?

Po mnenju in izjavah nekaterih je delo sindikata dobro.

Tudi pri nas poteka delo po začrtanem programu. Aktivnost sindikata se bo v jesenskem obdobju še povečala. Poleg izvrševanja nalog, ki nam jih nalaga OS ZSS Mozirje, bomo kot doslej sodelovali na sejah samoupravnih organov, reševali aktualna vprašanja, ki nam jih posredujejo delavci, pa tudi nabavili ozimnico (Eta, jabolka in druge razprodaje, kot so LIO, Metka). Že v mesecu avgustu, kot tudi spomladi pa se je s sindikalno razprodajo izkazal tudi Modni salon iz Titovega Velenja. To so drobci, ki pa ugodno vplivajo na razpoloženje delavcev, saj jim omogočimo, da si nabavijo stvari, ki bi jih sicer morali iskati drugje, kar v DO, ter da le-te največkrat lahko odplačajo v 3. obrokih. Menimo, da je tako prav.

V zadnjem času dobivamo tudi pglede o OD nekaterih tipičnih del in nalog v vseh DO naše občine in ugotavljamo, da so pri nas OD dokaj visoki v primerjavi z ostalimi DO, ter tako socialni položaj delavcev le še ni tako pereč. Največ pa se v razpravah zadnjih dveh tednov med delavci govori o delovnem času. Zakaj smo izdali anketo? Na predlog delavcev. Večina delavcev v neposredni proizvodnji hoče delovni čas od 6. — 14. ure, direktor in predstavniki DPO pa smo dobili obvestila, naj se prične delo ob 7. uri, ter da se morajo vse DO dogovoriti za enoten delovni čas, oziroma da bodo avtobusni prevozi organizirani na 7. uro. Toda, ali je tako res prav? Kaj pa delavci, ki delajo v 2. izmenah? Menim, da bi pri tem le veljalo gledati malo na počutje delavcev, saj se bo z nezadovoljstvom le-teh zmanjšala tudi produktivnost. Vsekakor pa bo uskladišev znotraj občine obvezna.

Sindikati si bo še naprej prizadeval zastopati interese delovnih ljudi, zato so pobude za delovanje sindikata na področjih, kjer le-tega še ni čutiti, toliko bolj dobrodošle.

Martina Sternšnik

UTRINKI S POČITNIKOVANJA V MASLENICI

Dopusti so za nami in delovna vna se zopet stopnjuje. Toda misli se nam nemalokrat vračajo k brezskrbnim počitnicam. Poiskali smo nekaj sodelavk, ki so s svojimi družinami letovale v počitniškem domu v Maslenici in njihove vtise strnili v naslednji zapis:

RIGELNIK ZDENKA (1. izmena):

"V Maslenici mi je bilo zelo všeč. Sprva nisem nameravala iti, ker sem slišala preveč kritik nekaterih, ki so bili v našem domu preteklo leto. Končno me je sestra, ki je bila v Maslenici že lani, le pregovorila, da sem šla. Res je, da je vožnja dolga, vendar letovanje je bilo prijetno. Lepo bi bilo, če bi bila kje v bližini organizirana zabava, tako pa smo se vsi gostje "vzeli skupaj" in se prijetno zabavali. Zato je pomembno, kakšna družba se najde v skupini. Bilo bi prav, da bi zabetonirali kos plaže, da bi bilo sončenje udobnejše. Pohvaliti je potrebno tudi našega upravnika, ki se je izkazal kot dober organizator in nam preskrbel celo čoln za krmarjenje po morju. Prepričana sem, da se bom v Maslenico še vrnila, saj je bilo letovanje tu zame prijetnejše kot pozneje v Rovinju, kjer sem preživela drugi del dopusta. Bolj domače je bilo v domu, pa tudi boljše in okusnejša hrana."

NAPOTNIK ZVONKA (2. izmena):

"Moram povedati, da sprva kot skupina nismo bili zadovoljni. Predvsem s hrano, ker je je bilo premalo, pa tudi okusna ni bila najbolj. Vendar pozneje, ko je "stvar vzel v roke" upravnik doma, se je vse lepo uredilo. Najbrž je tudi prevelika skrb in zagnanost Stanika pripeljala do težkega zdravstvenega stanja in je moral celo v bolnico. Kajti, stregel nam je, da je bilo kaj! Prav veseli smo bili, ko se je vsak dan pojavil na plaži s polnim cekarjem hladne pijače. Tudi z vodo nismo imeli nobenih problemov, tako, da smo se lahko tuširali po mili volji. Je pa problem oddaljenosti kraja od kakega večjega centra, zato si kake boljše zabave ne moreš privoščiti. Je pač primernejše za ljudi, ki si žele miru in počitka ter za družine z malimi otroki. Marsikaj bo še potrebno postoriti, predvsem "obdelati" plažo. Mi smo se namreč hodili kopat pol ure daleč in "zasedli" zabetonirano plažo neke lastnice vikenda, ki nas je sicer nekaj časa malo po strani gledala, potem pa je le odnehala. Moram pa reči, da smo se kot skupina držali zelo skupaj, zato

Ženske so se ob igri otrok zatopile v branje. Kaj pa možje?

je pomembno, kako se dopustniki med sabo ujamejo. V Maslenico bi še šla, vendar čez kako leto, zaenkrat bi si želela nekoliko v eč zabave. V bodoče bo potrebno bolje urediti tudi prevoz, saj smo prispeli v Maslenico že ob pol petih zjutraj in nismo imeli kaj početi, ker je bil dom še poln, gostje pa nervozni, ker smo jih "preganjali", nazaj pa smo se vračali po najhujši vročini, saj smo iz Maslenice krenili že ob 8. uri zjutraj."

IVANKA ŠAPONJIČ (3. izmena):

"Prvi vtisi so bili sicer bolj negativni kot pozitivni, saj kraj sam ne izgleda najbolj prijazno, predvsem zaradi slabe ceste, vendar pa te prevzame občutek domačnosti v domu, dobra, obilna hrana in solidna postrežba. Kopat smo se hodili malo dlje, ker smo iskali senco in bilo je prijetno. Zabave nisem pričakovala, saj smo si šli na morje odpočit. Tako se lahko vsaj v počitniških dneh bolje posvetiš družini. Vsekakor bi bilo potrebno nekatere stvari še izboljšati. V prvi vrsti velja to za vodovod, pa tudi plažo bi bilo dobro zabetonirati. Lahko rečem, da je bilo ob dobri organizaciji in postrežbi letovanje prijetno, zato bi v Maslenico še šla."

Veselo na Gorenjsko

Različni modeli in kratki odpredni roki za hlače so nam leto hitro pripeljali naokoli in spet smo se veselo odpravili na sindikalni izlet. Smo v času stabilizacije, zato smo ga skrajšali in se odločili za prelepo Gorenjsko.

REK-ov avtobus nas je popeljal v jutranjih urah iz Šoštanja preko Kamnika do Brezij. Po krajšem postanku smo si ogledali kulturne znamenitosti in napolnili prazne želodce.

Zbrani utrinki z dopustnikovanja v Maslenici nam nakazujejo različne vtise in razporeženja posameznih skupin. Je že tako, da neka stvar dvema ne odgovarja enako in da so na svoj račun prišli tisti, ki ljubijo samoto in mir, mnogo manj pa tisti, ki pričakujejo od morja tudi zabavo. Iz vseh pogovorov pa slede priporočila in vzpodbude, da bi se nekatere stvari le še izboljšale, da bi bilo letovanje udobnejše. V pogovoru s tov. Miklavcem, upravnikom doma, smo izvedeli, da je imel sicer nekaj organizacijskih težav, vendar jih je kot "star, prekaljen maček" znal premagati in po svojih močeh pripomoči k prijetnemu razpoloženju skupin. Kljub temu pa želi čestitati vsem gostom k njihovi skromnosti in potrpežljivosti, ter se zahvaliti 2. skupini za nudenje zdravstvene pomoči.

Počitnice so za nami. To pa naj ne pomeni, da lahko brezbrizno zaklenemo vrata počitniškega doma do naslednjih dopustov. Pravočasno bo potrebno postoriti vse potrebno, s tem pa bo zrasel tudi interes za to vrsto letovanja, vse več pa bo tako tudi "zadovoljnih".

V. S.

Z že znanim vodičem tov. Kojcem smo se napotili v hotel s petimi zvezdicami v Preddvoru, kjer so nas ne preveč prijazno pozdravili, ker so med pogovorom ugotovili, da nismo tujci in zato brez deviz. Nič čudnega, saj smo takih kislih prijaznosti navajeni z morja in smo se požvižgali na pet zvezdic, ter nadaljevali do kampa "Šobac". Ti niso imeli niti ene zvezdice kot reklamno muho, sprejeli pa so nas izredno pri-

jazno in nas želeli pogostiti z vsemi svojimi specialitetami. Nekaj se nas je odločilo prihodnji dopust preživeti v tem mirnem in lepem kraju.

Čas se je odmikal in tudi naš avtobus proti Bledu in Bohinju. Peš smo se odpravili do slapa Savice in ugotovili, da smo brez kondicije za pot na Triglav. V hotelu Zlatorog so nam postregli z obilnim kosilom in dodatnim izletniškim avtobusom, kajti naš je bil vse skozi rahlo prehlajen (pokvarjena sklopka). Ugotovili smo, da je izletnikov šofer slabši od našega in smo vztrajali, da popravijo naš avtobus ter smo z njim in veselim šoferjem nadaljevali pot proti Vrbi, si ogledali Prešernovo rojstno hišo, ter se sprehodili ob prečudoviti vodi v Vindgarju.

Veseli smo z barčico pripluli na Blejski otoček in z željami obsuli vrh zvonika in tamkajšnji cerkvi.

V barčici smo ugotovili, da nas je še dosti neplavalcev zato je moral veslač previdno krmariti. S pesmijo smo premagali strah in se potem napotili naravnost k Avsenikom, ki so od strahu zasпали pred našim prihodom.

In spet je šel po gobe naš lepo načrtovani večer in ples do jutranjih ur. Večerjali smo in si sami peli pesmice vse do povratka v Šoštanj.

Bilo je naporno, pa vendar lepo in nad vse veselo, zato so tisti, ki niso bili z nami zamudili veliko prijetnega.

Perdjun Dragica

POLETJE ZA SAVINJO

Poletje. Čas dopustov. In letos po tolikih letih uporno vztraja tudi neznosna poletna vročina. Nič dežja, nič osvežitve in večjih ohladitev, kot smo jih bili vajeni že dolga leta nazaj ravno v najmanj primernem času. Tako dolgo, vroče in tudi prijetno poletje smo si lahko samo želeli.

Resnici na ljubo, vedno in povsod le ni bila ta tropska vročina tako zaželjena in prijetna. Za šivalnim strojem, pisalno mizo ali risalno desko je bilo vse prej kot udobno ob pogledu na toplomer, ki je nemalokrat kazal 35°C.

Toda kopanje v naši čisti in topli Savinji. Kdo bi hotel še kaj boljšega? Ob temperaturah, ki so bile skozi vse poletje pretirano visoke, se je naš vodni biser toliko ogrel (tudi do 24°C), da smo se lahko kopali tudi malo manj vroči in ne več rosno mladi. Vsi bregovi so bili

vsak dan polni obiskovalcev vseh starosti, saj smo po napornem delu komaj čakali, da se ohladimo v prijetnem obljemu Savinje. Najraje smo opazovali veselje otrok v vodi in obudili na stotine spominov. Kako vse drugače je bilo "nekoč na naših plažah" ... Pa je bilo res tako drugače? Je in ni! Pa saj ni važno. Važno je bilo, da smo se imeli lepo in da smo si lahko vsaj malo oddahnili, se ohladili v družbi svojih najbližjih. Pa še veliko ceneje je bilo kot na morju!

Zvečer smo se spočiti in zadovoljni vračali na svoje domove, zato si želimo, da bi tudi prihodnje poletje bilo tako toplo.

M. P.

ALI VESTE...

... KAJ SO

... OBLAKI?

Oblaki so drobne kapljice vode ali zrnca ledu, tako lahkih, da jih veter drži v zraku. Včasih se zberejo, postanejo pretežki in padejo na tla kot dež. Oblaki torej niso vodna para temveč majhni delčki vode, tekoče ali zmrzle. Ti delčki padajo počasi, tako počasi, da njihova hitrost ne presega 50 m na uro. Včasih pri padanju nalete na toplejši zrak. Tedaj se spremene v paro in razkade: videti je, kot da oblak plava v isti višini. Po obliki in položaju ločimo štiri vrste oblakov: zelo nežni, beli – cirusi se potegujejo v dolgih pramenih in

naznanjajo bližnji dež; stratusi se kažejo v vodoravnih pasovih ob sončen zahodu; nimbusi so nizki in sivi, obteženi z dežjem, kumulusi pa veliki beli oblaki in plavajo po sinjem nebu, kadar je lepo vreme. Oblike oblakov pa so nestalne in pomešane med seboj, da imamo cirokumuluse, stratokumuluse, kumulonimbuse, visoke kumuluse itd.

... KJE JE ...

... METEORSKO ŽRELO?

V Arizoni v ZDA je velika, široka vrtača, ki spominja na ognjeniško žrelo. Naredil jo je velikanski meteorit, ki je nekoč padel na zemljo z neba. Znano je, da z neba padajo kamni, ki jih znanstveniki imenujejo aeroliti ali meteoriti. Toda mnogi ne vedo, da jih pade na površino našega planeta kar 6 ton dnevno. Medtem, ko je njihovo število zelo veliko, pa so na srečo skoraj vsi drobni, nič bolj debeli od bučikine glavice. Povečini torej niso prav nič nevarni. Včasih pa nanese, da je kakšen med njimi težji in da se razpoči. To se je pripetilo v aprilu leta 1803 v Laiglu v Normandiji, kjer so našli več kot 3000 kosov, težkih od 1 g do 10 kg. Meteorit, ki je padel na zemljo v Arizoni, pa je moral biti ogromen, saj je izkopal jamo premera 1200 m in 180 m globoko. To je največji krater na svetu, ki ga je izkopal meteorit!

... ZAKAJ

... ZEHAMO?

Zehanje je naravna potreba. Zehamo navadno pred spanjem, ko smo utrujeni. Zehanje je potrebno našemu organizmu, našim pljučam, ki žele dobiti več

Udeleženci vlaka Bratstva in enotnosti so nas obiskali tudi letos

zraka, kot ga prejmejo skozi nos. Kadar zehamo, namreč na široko odpremo usta in vdihnemo zrak. Zehanje je torej zahteva organizma in se ne pojavlja samo takrat, ko smo utrujeni, temveč po dolgem sedenju v zatohlem prostoru ali če smo lačni. Zehanje povzroča tudi zdolgočasnost, ker je naše telo dolgo neaktivno in zahteva več kisika. Z močno voljo lahko zehanje tudi preprečimo, čeprav nam to vedno le ne uspe.

PREROJENJE

*Takrat, ko ti bol razjeda telo in dušo,
ko hodiš s kamnom v srcu,
s svincem v nogah,
ko se s solzami v očeh prebudiš
in greš z njimi spat.*

*Takrat, ko živiš, a vendar ne živiš,
ko ti je vseeno kaj se s teboj zgodi,
ko obupaš, ko že hočeš v smrt
se naenkrat novo življenje rodi.*

*Kaj lahko stori odkrit pogovor,
iskrenost v očeh,
malo človeške toplote,
da življenje se naenkrat spremeni
se vzpne tudi v srečne višine.*

*In spomin na tiste črne dni blede
misli so spet jasne, pogled vesel
srečen si, da bi ves svet objel,
da si spet korak s srečo ujel!*

Saša

NEVIHTA

*Oster blisk prepara nebo
sliši se oglušujoče gmenje
narasle reke umazane takó
praznina na cesti zamenja vrvenje*

*Črni oblaki prekrijejo sonce
veter upogiba drevesa
ljudje hitijo na vse konce
bojijo se grmenja, ki zemljo pretresa*

*Prva kaplja je padla na zemljo
in za njo vedno nove in nove
tla jih vpijajo vase željno
kot da jim nosijo bogate darove*

*Vse bolj je temno
veter divje piha
megla ovija zemljó,
ki postaja vsa mračna in tiha*

*Sprostijo se nadzemne sile
pustošijo z vso močjo
umazana reka se tam vije
kot da hoče ubežati pred njo*

*In glej ... tam za goro se že svetlika
veter se umirja, dež pojenjuje
megla se dviga, nevihta se umika ...*

S temle „čebelnjakom“ za odlaganje kupljenega blaga se je dodobra sprostita vratarnica, pa tudi vratarji

K NARAVI

*Od daleč slišim ptičje petje
veter rahlo pihlja
vonj pokošenega sena
okrog mene trave in dišeče cvetje*

*Prisluškujem šumenju trav
vonjam opojni vonj dobrav
ljubim vas, drevesa, trave
vas, prelepe darove narave*

*Skušam vas razumeti
z vami skupen jezik ujeti
želim si zavetja zelenih gozdov
hladnega diha z rečnih bregov*

*In ko za vedno zaprem oči
bodo ptice še vedno pele
reka bo tekla, gozd bo šumel
na mojem grobu pa cvet bo dehtel*

Saša

KAKO SMO MAJHNI

*Lahko človek, ki je tako majhen, tako
ubog opiše mogočno silo narave?
Koliko večja, silnejša je njena moč, saj
lahko z jezno roko za vedno uniči člo-
veka. A vendar si človek domišlja, da
jo lahko ukroti, podredi sebi. Kakšna
zmota! Kdo lahko ukaže naravi: stori
to, stori ono. Nepremagljivemu ni moč
ukazovati. Tudi njej ne, kajti ona je
nepremagljiva. Človek ne bo nikdar go-
spodar sveta, kajti narave ne bo nikoli
premagal.*

*Kako čudovito je sedeti ob koreninah
drevesa, prijeten hlad ti osvežuje raz-
greto lice, utrujeno nogo nasloniš ob
raskavo lubje debela in se predaš redkim
žarkom, ki prosejajo skozi bogate kro-
šnje dreves. Uho ti zazna glasove prebu-
jajočega se gozda, sliši se cvrčanje čri-
čkov, brenčanje čebel, petje ptic. Po
nogi ti leze mravlja. Ne, ne ubij je, tudi
ona je del narave. Prisluhni – slišiš žubo-
renje potočka? Ah, voda – vir življenja!
In potem se zlekneš v mehko travo,
med zobmi grizljaš bilko in opazuješ
modro nebo nad sabo. Oblaki, price,
sonce. Je še kaj lepšega na tem svetu?
Zakaj vendar hoče človek s svojo roko
uničiti vso to lepoto? Nikdar se mu ne
bo uklonila, nikoli ne bo njen gospo-
dar. Lahko pa sta prijatelja, če bo znal
biti človek njen prijatelj. Drugače go-
rje. Kot sovražnica zna biti strašna. Člo-
vek, ne igray se z njo, ona ni igračal! Spo-
štuj močnejšega od sebe – ukloni se. Ti
si nič, ona pa je vse!*

Saša

ZAHVALA

Ob nenadni, boleči izgubi dra-
ge mame se iskreno zahvaljujem
za darovano cvetje, sprem-
stvo ob pogrebu in za izreče-
ne besede sožalja.

Anica Žnidarko

NAGRADNA KRIŽANKA

192/1983

1119832579, 2

COBISS

KROJ	MISS JUGOSLAV. 1983	VELIKA VOJA	LETОВISKI KRAS V ISTRU	SRB. M. IME	HRVATSKA RAFINE-RIJA	TUJA IN NAJA ČRKA	URUGVAJ	PAD DINARIJA	MOZIRJE
NAŠA MO. PRODAJA-LNA									TOSTOVRŠNIK MARIJA VEK
DELAVKA IZ A3 MARIJA							LOMIŠEK VIDA OBLAK		
VRSTA BARVE						TROPSKI KUŠČAR RDEČITEV			
OSKRBA SNAGA					REAGAN ARKADNO DVORIŠČE				
AVSTRIJA	LESNA INDUSTR. V ŠKOFJI LOKI	PREDLOG VETRNJI JOPIČ				RIMSKA 5 SENIČA IVAN		TUJA ČRKA GL. URED. JANE BERNARDA	
SOVRAŽNIK ŽELEZA			LESNI DELAVEC SESTEVANJE						LETO
LISTNICA									TRETIJA ČRKA VRSTA NARODA
SVOBODNO POSESTVO						NEZNAN. V MATEMATIKI			TROJANSKI JUNAK AJAS
POKOLI						VRSTA JADRNIČE PISAR			
OBER				BIVSI AVSTRIJ. POLITIK	NAVITER NAREZ DOKTOR				
ITAL. M IME							PRVA ŽENSKA		
LODEJA			DEL STOPALA SLAVKA VELAM				3. I. IN IS ČRKA NEBUK		
SOV. ŠAH VELEMOJST. SMISLOV					ARABSKI ŽREBEC ŠPANIJA			NOVAK TONČKA METER	
TONA	MARIJA IZ FRŠ						OSEBNI ZAJMEK		SESTAVIL NIKO

1. nagrada 500 din, 2. nagrada 300 din, 3. nagrada 100 din.

Rešitve oddajte do 14. oktobra!